

”Artikeln är till för att ge information om att vi alla skall vara uppmärksamma på de olika träslag vi använder i vår fantastiska hobby och iaktta försiktighet vid behandling ”

1:5

Giftiga träslag.

Nedanstående träslag är giftiga träslag samt träslag som framkallar allergier. Detta är saxat ur Knivmakaren nr 1 2002, Knivbladet nr 3 2005 samt ur Lars Billströms anförande i Knivmakare i väst medlemsmöte nr 1 2017.

Benved (*Euonymus europaeus*)

Bär, bark och blad är giftiga.

Brakved (*Rhamnus frangula*)

Bär och bark är giftiga och ger magsmärtor, illamående, kräkningar eller diarré. Efter långtorkning brukade man förr ur barken utvinna frangulin, som laxerande egenskap. Man tror att busken fått sitt namn av den hårda veden bryts av med en smäll, eller beroende på att man gjorde svartkrut av kolad brakved.

Buxbom (*Buxus sempervirens*)

Innehåller buxin som har förlamande verkan på nervsystemet.

Buckeye (*Aesculus*)

Många arter, släkt med kastanj. Nötter och kvistar är giftiga.

Cocobolo (*Dalbergia retusa*)

Slipdamm kan orsaka dermatitis (eksem på huden som ger klåda, blåsor och små sår) samt förgiftning. Se upp med alla arter av *Dalbergia*!

Fläder ”Äkta” (*Sambucus nigra*)

Mogna svartblåa bär är lätt giftiga som råa men är ätliga efter kokning. Används till sylt och gelé. De omogna bären, frö, bark och gröna delar är giftiga och framkallar illamående, kräkningar eller diarré

Druvfläder (*Sambucus racemosa*)

Hela växten är giftig. De röda bären är dessutom starkt hudirriterande.

Getapel eller Vägtorn (*Rhamnus cathartica*)

Frukterna är lindrigt giftiga.

Gullregn (Laburnum)

Finns tre arter. Alla delar i växten är giftiga, särskilt frön. Giftet i växten är cytisin, verkar först stimulerande på nervsystemet sedan förlamande.

Dödsfall har inträffat!

Hästkastanj (Aesculus hippocastanum)

Frukterna är giftiga. Övriga delar av trädet torde vara giftfritt.

Idegran (Taxus baccata)

Hela växten är giftig utom fröhylllet. Innehåller taxin som kan orsaka kräkningar, magsmärtor, cirkulationsrubbingar, andningsförlamning m.m. Dödsfall har inträffat!

Järnek eller Kristtorn (Ilex aquifolium)

Bären är giftiga.

Pink ivory (Berchemia zeyheri)

Bark och frukt är giftiga, kan orsaka hudeksem.

Skogsolvon (Viburnum opulus)

Frukt, bark och blad är giftiga.

Tujor (Thuja)

Finns i ett antal arter över stora delar av världen. Arten är giftig. Trävirket innehåller en flyktig olja som kan orsaka hudeksem vid bearbetning (om den kommer i kontakt med huden).

Ceder-Western red

Är en annan tuja-art (Thuja plicata) som kan orsaka andningsproblem samt hudeksem.

Tänkvärt!

Vissa av träslagen som vi jobbar med som knivmakare och slöjdare är mycket farliga att arbeta med, de kan ge nervskador, muskelkramper, yrsel, illamående m.m. De flesta träslag som orsakar allergiska reaktioner ger klåda i ögon och klåda på huden (eksem). Vidare är retningar i luftvägar, hals, och näsa vanliga besvär. En stor grupp skaftmaterial som många använder är det stabiliserade träet. Vad det innehåller i plaster, hartser och dylikt vet väl ingen riktigt! Ett riktmärke måste vara att vid all form av slipning och träarbete där damm förekommer skall man använda ett professionellt andningsskydd, om man vill vara mån om sin hälsa!

Allergiframkallande träslag.

Många av oss maskinslipar ju för att snabba på och står då i ordentliga dammoln som dessutom ligger kvar i lokalen och på utrustning.

Lyckligtvis tyder forskning på att ”bara” 2-5 procent av dem som exponeras för elakt damm kommer att påverkas. De flesta kommer alltså inte att märka något speciellt, även om de slarvar. Och det är väl det som gör att vi ibland fortsätter och dammar på utan utsug eller mask, ”jag skall bara...” har vi väl alla tänkt emellanåt. Det negativa är att vi aldrig vet i förväg om vi gamblar med vår hälsa – först när man uppnått tröskelvärdet för vad kroppen tål så vet vi. För sent och oåterkalleligt!

Afzelia burl (*Afzelia africana*)

Slipdamm kan vara irriterande.

African paduak (*Pterocarpus dalbergiodos*)

Slipdamm kan orsaka andningsproblem.

Björk (*Betula*) Finns i fem arter, orsakar allergier av de flesta slag. Ett av de träslag som orsakar flest allergier eftersom det används mest i träslöjd. Tänk på alla rötsvampar som skapar de vackra mönstren i björk, masurbjörken däremot tvistar de lärde om det är en genetisk förändring eller en svamp som skapar mönstren. Under alla förhållanden, detta träslag kräver andningsskydd!

Black bean (*Castanospermum australe*)

Irriterande slipdamm.

Australian rosewood (*Dysoxylum fraserianum*)

Slipdamm kan vara hudirriterande och luftvägsretande.

Ebenholz (*Diospyros*)

Finns ett antal arter där slipdamm kan orsaka dermatit (eksem på huden som ger klåda, blåsor och små sår).

Hagtorn (*Crataegus*)

Komplicerad art som är mycket utbredd. Slipdamm kan orsaka klåda vid hudkontakt.

Imbua (Phoebe rosa)

Slipdamm kan orsaka dermatit (eksem på huden som ger klåda, blåsor och små sår).

Lacewood (Carwilia sublimis)

En del utvecklar hudutslag.

Mesquite (Propis glandulos)

Har orsakat dermatit (eksem på huden som ger klåda, blåsor och små sår) på grund av att träet innehåller giftet prosopinne.

Myrtle (California laurel)

Slipdamm kan vara irriterande.

Oak – Red (Quercus falcate)

Kan framkalla astma, andra luftvägsbesvär samt dermatit (eksem på huden som ger klåda, blåsor och små sår). Det torde gälla samtliga ek-arter!

Osage orange (Maclura promifera)

Saven kan orsaka dermatit (eksem på huden som ger klåda, blåsor och små sår).

Vine tree (ventilago viminalis)

Slipdammet är mycket irriterande.

Personlig skyddsutrustning.

Det som man skall rikta in sig på är andningsskyddet, det är det skydd som man använder minst men skulle användas mest. Som knivmakare vet man att många av materialen som vi använder inte är bra att andas in dammet från. Men ändå är det svårt att använda det enklaste skydd för mun och näsa, utan vi drar gladeligen i oss dammet från sjukdomsframkallande träslag och tänker att det inte händer mig! Det är Arbetarskyddsstyrelsens/ Arbetsmiljöverkets föreskrifter om utförande av personlig skyddsutrustning AFS 1996:7 och Användning av personlig skyddsutrustning AFS 2001:3, som bör gälla/ läsas innan det kan bli försent! Kan beställas från Publikationsservice, Box 1300, 171 25 SOLNA. Tel. 08-730 97 00 eller gå in på deras hemsida www.av.se.

Ett bra andningsskydd bör ni använda vid all bearbetning som alstrar damm, men prova ditt andningsskydd noga så att det verkligen sluter tätt. *Använd en mask med utbytbara filter för bästa effekt. Generellt rekommenderas partikelfilter klass P3 till hel- och halvmask!*

Tänk på!!!

Barn är gärna med och slöjdar om tillfälle bjuds, de är mycket känsligare än vuxna. Då måste man vara extra noga med trä, slipdamm, maskiner och lim!!!

Förbli frisk!

En sammanfattning:

Damm

Allt damm skadar lungor och luftvägar, speciellt slipdamm. Många träslag kan orsaka hösnuva, astma, hosta och andra luftvägsproblem. Det är inte heller ovanligt att långvarig exponering orsakar lunginflammation och fibrosis (ärrvävnad i lungorna).

Var extra försiktig när du använder stabiliserat och rötat trä samt när du håller på i olika plastmaterial. Det har förekommit akuta symptom i luftvägarna hos ett antal knivmakare.

Har du allergi?

Om du har allergi bör du undvika träslag som kan vara allergiframkallande. Björk, Valnöt, Teak, Cocobolo, Blackwood, Wenge m.m.

Metall

I gjorda studier har man påvisat att nickel, men främst mangan kan tas upp i hjärnan via luktnerven och orsaka nervskador. Det har även påvisats att dessa metaller delvis förstör luktsinnet.

Lim

Vissa lim och plaster kan avge isocyanater, i första hand då de upphettas vid exempelvis maskinell slipning. Det tas upp genom hud, andningsorgan, och slemhinnor. Symptom är hudbesvär, snuva, nästäppa, andningssvårigheter och astma m.m. Det enda andningsskydd som idag är godkänt för yrkesmässigt isocyanatarbete är tryckluftmatad friskluftsmask. Sådan utrustning är dyr, använd därför åtminstone punktutsug vid bearbetning av skaft där flera material är hoplimmade. Isocyanater kan ibland även orsaka kontaktallergi, det vill säga eksem.